

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Igora Belka a členov JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD. a Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. v právnej veci navrhovateľky: **L. B.**, bytom P., proti odporkyni: **Sociálna poisťovňa - ústredie**, Ul. 29. augusta č. 8, Bratislava, o starobný dôchodok, na odvolanie navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 7Sd/92/2009-45 zo dňa 12.2.2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 7Sd/92/2009-45 zo dňa 12.2.2010 **p o t v r d z u j e .**

Navrhovateľke náhradu trov odvolacieho konania **n e p r i z n á v a .**

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Košiciach rozsudkom uvedeným vo výroku tohto rozhodnutia potvrdil rozhodnutie odporkyne č. X. zo dňa 28.5.2009 v spojení so zmenovým rozhodnutím zo dňa 5.8.2009 o priznaní starobného dôchodku navrhovateľke od 6.5.2006 v sume 5 925 Sk (196,67 €) mesačne. O trovách konania rozhodol tak, že ich náhradu navrhovateľke nepriznal.

Krajský súd tak rozhodol po tom, čo dospel k záveru, že preskúmané rozhodnutia odporkyne boli vydané v súlade so zákonom. Konštatoval, že právny základ pre spôsob výpočtu starobného dôchodku, o priznanie ktorého požiadala navrhovateľka žiadosťou zo 6.5.2009, zodpovedá právnym kritériám uvedeným v ustanoveniach § 12 ods. 1, 3, 4 a § 22 ods. 1 písm. b/, c/, ods. 2 a ods. 5 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 100/1988 Zb.). Uviedol, že aplikácia zákona č. 100/1988 Zb. o žiadosti navrhovateľky o priznanie starobného dôchodku zo dňa 6.5.2009 vyplýva z § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. a zo skutočnosti, že navrhovateľke vznikol nárok na starobný dôchodok dňom 8.10.1998.

Krajský súd poukázal na to, že rozhodným obdobím pre určenie výšky starobného dôchodku je obdobie 10-tich kalendárnych rokov po sebe nasledujúcich pred rokom, v ktorom vznikol nárok na dôchodok, teda v prípade navrhovateľky ide o roky 1988 až 1997. Navrhovateľka je invalidnou a poberateľkou invalidného dôchodku podľa § 29 zákona č. 100/1988 Zb. od 5.6.1989. Doba v trvaní 4 142 dní zohľadnená pre účely invalidného dôchodku nie je započítateľnou dobou pre účely stanovenia výšky starobného dôchodku, pre ktorý je rozhodujúca len skutočná odpracovaná doba. Krajský súd k otázke kategorizácie odpracovaných dôb navrhovateľky, keď táto namietala nezapočítanie 11 rokov odpracovaných v II. pracovnej kategórii, poukázal na ustanovenie § 22 zákona č. 100/1988 Zb.

Proti tomuto rozsudku podala navrhovateľka včas odvolanie a namietala rozdielne tvrdenia odporkyne, keď v rozhodnutí z 9.6.2005 sa uvádza, že jej invalidný dôchodok priznaný od 5.6.1989 sa považuje od 1.1.2005 za starobný a jeho výška sa nemení a rozhodnutiami od roku 1998 do roku 2005 jej bol vyplácaný a upravovaný invalidný a nie starobný dôchodok. Odporkyňa vytýkala, prečo výpočet starobného dôchodku nie je urobený od 1.1.2005. Ďalej uviedla, že podľa oznámenia odporkyne jej nárok na starobný dôchodok vznikol 8.10.1998 a namietala, že jej táto skutočnosť nebola oznámená k tomuto dátumu. Na záver vyjadrila nespokojnosť s výškou dôchodku, keď odpracovala 26 rokov v III. pracovnej kategórii a 11 rokov v II. pracovnej kategórii. Z týchto dôvodov sa domáhala prehodnotenia sporných dátumov preradenia z invalidného do starobného dôchodku.

Odporkyňa v písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhovateľky navrhla rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdiť. Námietky navrhovateľky nepovažovala za opodstatnené. Uviedla, že navrhovateľka mala od 5.6.1989 priznaný invalidný dôchodok a podľa § 263 ods. 9 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 721/2004 Z.z. sa od 1.1.2005 invalidný dôchodok považuje za starobný dôchodok v sume, v akej patril do 31.12.2004. Táto skutočnosť bola navrhovateľke riadne oznámená rozhodnutím zo dňa 9.6.2005. Ďalej uviedla, že nárok na starobný dôchodok vznikol navrhovateľke od 8.10.1998, no keďže navrhovateľka o starobný dôchodok požiadala žiadosťou zo 6.5.2009, bol jej starobný dôchodok priznaný v súlade s § 112 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. 3 roky spätne od uplatnenia nároku, t. j. od 6.5.2006. Dodala, že nemá zákonom uloženú povinnosť oznamovať poberateľom invalidných dôchodkov, že im vznikol nárok na starobný dôchodok.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 250s OSP v spojení s § 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, odvolanie prejednal bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250l ods. 2 v spojení s § 250ja ods. 2 OSP a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľky nemožno vyhovieť. Rozsudok verejne vyhlásil dňa 8. marca 2011 po tom, čo deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky najmenej päť dní vopred (§ 156 ods. 1 a 3 OSP).

V danej veci z obsahu spisu vyplýva, že **navrhovateľka bola poberateľkou invalidného dôchodku od 5.6.1989** priznaného podľa zákona č. 100/1988 Zb. **Invalidný dôchodok** bol navrhovateľke **postupne zvyšovaný** v zmysle príslušných zákonných úprav.

Podľa § 263 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 721/2004 Z.z. invalidný dôchodok a čiastočný invalidný dôchodok, ktoré boli priznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, sa považujú po 31. decembri 2003 za invalidný dôchodok podľa tohto zákona v sume, v akej patrili k 31. decembru 2003 a vyplácajú sa aj po tomto dni za podmienok ustanovených predpismi účinnými do 31. decembra 2003, ak tento zákon neustanovuje inak (ods. 1).

Invalidný dôchodok uvedený v odseku 1, ktorého poberateľ pred 1. januárom 2004 dovŕšil vek najmenej 60 rokov, ak ide o muža, alebo vek najmenej 57 rokov, ak ide o ženu, **sa považuje od 1. januára 2005 za starobný dôchodok** (ods. 9).

Podľa § 293e ods. 2 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 244/2005 Z.z. dôchodkové dávky vyplácané k 1. júlu 2005 a dôchodkové dávky priznané od 1. júla 2005 do 31. decembra 2005, ktorých suma je od 3 957 Sk do 10 937 Sk, sa zvyšujú o 8,85%.

V zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení odporkyňa svojim rozhodnutím zo dňa 9.6.2005 oznámila navrhovateľke, že **dovtedy vyplácaný invalidný dôchodok sa od 1.1.2005 považuje za starobný dôchodok a to v sume, v akej jej patril do 31.12.2004.** Týmto rozhodnutím odporkyňa **zároveň zvýšila starobný dôchodok navrhovateľky od 16.7.2005 o 8,85%**, teda na sumu 7 949 Sk (263,86 €) mesačne.

Podľa § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 721/2004 Z.z. v konaniach **o nárokoch na dávky a ich výplatu z nemocenského poistenia, dôchodkového zabezpečenia**, o nároku na úpravu dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu, o nárokoch na náhradu škody spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, o nároku zamestnanca z pracovného pomeru, ktoré sa uspokojovali z garančného fondu (ďalej len "peňažná náhrada") a o nároku na podporu v nezamestnanosti, **ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, o ktorých nebolo do tohto dňa právoplatne rozhodnuté, a o priznaní, odňatí alebo zmene sumy dávky, náhrady škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania alebo podpory v nezamestnanosti za obdobie pred 1. januárom 2004, aj keď o uvedenej dávke, náhrade škody, peňažnej náhrade alebo podpore v nezamestnanosti už bolo právoplatne rozhodnuté, sa rozhodne podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 s odchýlkami ďalej ustanovenými.**

Keďže navrhovateľka si dňa 6.5.2009 uplatnila u odporkyne svoj nárok na starobný dôchodok, bolo povinnosťou odporkyne vyplývajúcou z vyššie citovaného zákonného ustanovenia postupovať podľa zákona č. 100/1988 Zb.

Podľa § 21 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. **žena má nárok na starobný dôchodok, ak bola zamestnaná najmenej 25 rokov a dosiahla vek aspoň**

- a) 53 rokov, ak vychovala päť alebo viac detí,
- b) 54 rokov, ak vychovala tri alebo štyri deti,
- c) 55 rokov, ak vychovala dve deti,**
- d) 56 rokov, ak vychovala jedno dieťa, alebo
- e) 57 rokov,

pokiaľ pre ňu nie je výhodnejšie ustanovenie odseku 1; pri posudzovaní nároku ženy na starobný dôchodok sa prihliada na deti uvedené v § 9 ods. 1 písm. e) a na deti, ktoré vychovala ako pestúnka v osobitných zariadeniach pestúnskej starostlivosti.

Navrhovateľke, narodenej v roku 8.10.1943, ktorá vychovala dve deti, takto **vznikol nárok na starobný dôchodok ku 8.10.1998.**

Podľa § 22 zákona č. 100/1988 Zb. základná výmera starobného dôchodku tvorí

a) 60% priemerného mesačného zárobku, ak bol občan zamestnaný

1. najmenej 20 rokov v zamestnaní I. pracovnej kategórie,

2. najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a),

3. najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b), ak bol z tohto zamestnania prevedený alebo uvoľnený z dôvodov uvedených v § 12 ods. 3 písm. d) a e), alebo

4. najmenej 10 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a), pokiaľ sa toto zamestnanie vykonávalo v uránových baniach,

b) 55% priemerného mesačného zárobku, ak bol občan zamestnaný najmenej 20 rokov v zamestnaní II. pracovnej kategórie, alebo

c) 50% priemerného mesačného zárobku (ods. 1).

K základnej výmere sa občanom uvedeným v odseku 1 písm. a) a b) od 21. roka zamestnania a ostatných od 26. roka zamestnania pripočítajú za každý rok zamestnania

I. pracovnej kategórie 2%,

II. pracovnej kategórie 1,5% a

III. pracovnej kategórie 1% priemerného mesačného zárobku (ods. 2).

Pre zvýšenie podľa odseku 2 sa hodnotí len doba zamestnania po dosiahnutí veku 18 rokov do vzniku nároku na starobný dôchodok (ods. 3).

Podľa § 12 zákona č. 100/1988 Zb. **priemerný mesačný zárobok** je mesačný priemer hrubých zárobkov dosiahnutých v piatich zárobkovo najlepších kalendárnych rokoch v rozhodnom období; ak prichádza do úvahy viac rozhodných období, je priemerným mesačným zárobkom mesačný priemer hrubých zárobkov z toho rozhodného obdobia, v ktorom je tento priemer najvyšší (ods. 1).

Rozhodným obdobím je obdobie desiatich po sebe nasledujúcich kalendárnych rokov pred rokom, v ktorom vznikol nárok na dôchodok (ods. 3, písm. a/).

Päť zárobkove najlepších kalendárnych rokov sa zisťuje porovnaním hrubých zárobkov za jednotlivé celé kalendárne roky (ods. 4).

Ak v rozhodnom období nie je päť kalendárnych rokov so zárobkami, predlžuje sa rozhodné obdobie postupne tak, aby zahŕňalo päť kalendárnych rokov so zárobkami, a priemerný mesačný zárobok sa zisťuje z týchto piatich kalendárnych rokov. Pokiaľ občan ani po tomto predĺžení nemá päť kalendárnych rokov so zárobkami, zisťuje sa priemerný mesačný zárobok z nižšieho dosiahnutého počtu kalendárnych rokov so zárobkami (ods. 5).

Ak priemerný mesačný zárobok vypočítaný podľa odsekov 1 až 5 prevyšuje sumu 2 500 Sk, počíta sa suma 2 500 Sk v plnej výške, zo sumy nad 2 500 Sk do 6 000 Sk jedna tretina a zo sumy nad 6 000 Sk do 10 000 Sk jedna desatina; na sumu nad 10 000 Sk sa neprihliada (ods. 6).

Odporkyňa pri výpočte starobného dôchodku vychádzala z predložených podkladov a porovnaním hrubých zárobkov za jednotlivé kalendárne roky zistila, že v rozhodnom období (teda v rokoch 1988-1997, keďže nárok vznikol v roku 1998, predĺženom v zmysle § 12 ods. 5 zákona č. 100/1988 Zb.) bolo 5 zárobkovo najlepších rokov – roky 1988, 1987, 1986, 1985 a 1989, z ktorých určila priemerný mesačný zárobok a tento predstavoval sumu 4 043 Sk, ďalej upravovanú podľa § 12 ods. 6 zákona č. 100/1988 Zb.

Celková započítaná doba zamestnania navrhovateľky je 41 rokov, no pre výšku starobného dôchodku je rozhodujúcich 37 rokov. Z toho navrhovateľka odpracovala v II. pracovnej kategórii 11 rokov a v III. pracovnej kategórii 26 rokov. V zmysle § 22 ods. 1 písm. c/ zákona č. 100/1988 Zb. tvorí základná výmera starobného dôchodku 50% priemerného mesačného zárobku za 25 rokov odpracovaných v III. kategórii (pretože navrhovateľka síce vykonávala zamestnanie zaradené aj do II. pracovnej kategórie, no len v trvaní 11 rokov) a táto sa s poukazom na § 22 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. zvyšuje za každý rok odpracovaný v II. pracovnej kategórii o 1,5 % a za zvyšný 1 rok v III. kategórii o 1%, čo spolu predstavuje 67,5% z priemerného mesačného zárobku, čo znamená že suma starobného dôchodku navrhovateľky je 2 036 Sk mesačne. Táto suma bola upravená v zmysle

zákonných zmien dôchodkových dávok na sumu 5 925 Sk mesačne a navrhovateľke bola priznaná v zmysle § 112 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. 3 roky spätne od jej uplatnenia, teda od 6.5.2006.

Odporkyňa preto rozhodnutím zo dňa 28.5.2009 a zmenovým rozhodnutím zo dňa 5.8.2009 priznala navrhovateľke starobný dôchodok od 6.5.2006 v sume 5 925 Sk mesačne vypočítaný na základe jej žiadosti podľa ustanovení zákona č. 100/1988 Zb.

Aj podľa názoru odvolacieho súdu odporkyňa postupovala správne a v súlade so zákonom, keď pre účely výpočtu starobného dôchodku navrhovateľky (ktorá bola poberateľkou invalidného dôchodku prekvalifikovaného na starobný dôchodok) na základe jej žiadosti postupovala podľa ustanovení zákona č. 100/1988 Zb., nakoľko jeho aplikácia vyplýva priamo z ustanovenia § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 721/2004 Z.z. Odporkyňa správne zohľadnila v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení navrhovateľkou odpracované roky v jednotlivých pracovných kategóriách, vypočítala z predložených podkladov priemerný mesačný zárobok a určila výšku starobného dôchodku.

Odvolací súd zároveň poukazuje na rozhodnutie odporkyne zo dňa 1.6.2009, ktorým vyslovila, že **navrhovateľke bude naďalej vyplácaný starobný dôchodok** (ten, ktorý bol **prekvalifikovaný** priamo zo zákona z invalidného dôchodku), **pretože je vyšší (7 949 Sk, teda 263,90 € mesačne)** ako starobný dôchodok priznaný na základe žiadosti navrhovateľky tri roky spätne žiadosti, teda od 6.5.2006 (5 925 Sk = 196,70 € mesačne), ktorý jej zároveň týmto rozhodnutím odňala. Odporkyňa toto rozhodnutie vydala v súlade s § 263 ods. 10 a § 112 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 721/2004 Z.z.

Podľa názoru odvolacieho súdu, krajský súd sa dôkladne zaoberal výpočtom starobného dôchodku navrhovateľky ako aj jej námietkami a dôvodne považoval rozhodnutia odporkyne za správne. O zákonnosti takéhoto postupu nemal pochybnosti ani Najvyšší súd Slovenskej republiky a preto jeho rozsudok ako vecne správny podľa § 219 OSP potvrdil.

O trovách odvolacieho konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 250k ods. 1 v spojení s § 250l ods. 2 a § 224 ods. 1 OSP tak, že ich náhradu navrhovateľke nepriznal, pretože v odvolacom konaní nebola úspešná.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 8. marca 2011

JUDr. Igor Belko, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Ľubica Kavivanovová